

Čista energija i globalna ekonomija

Ulog za budućnost

Tržište zelene energije je u padu: prvi put u 20 godina opao je broj vetroturbina, dok su pokazatelji uspešnosti 100 najjačih kompanija u ovoj oblasti zabeležili pad od 14 odsto u 2010. Rast tržišta zavisi od dva faktora, investicija u razvoj novih tehnologija i unapređenja postojećih u komercijalne svrhe. Kakva je perspektiva ovog sektora i kakve su implikacije za region jugoistočne Evrope?

Milica Begović Radojević

Njemačka će do 2020. izbaciti iz upotrebe nuklearnu energiju koja čini četvrtinu ukupne proizvodnje. Ministar ekonomije Filip Rosler predviđa veći trošak po domaćinstvu od svega jedan cent po kilovat časa. Vlada planira da sadašnje učešće energije vjetra i sunca od 17 odsto duplira do 2020, subvencije za nuklearnu energiju (4,1 milijarda eura u 2010) preusmjeri u tu svrhu, izgradi 3.600 kilometara dalekovoda visokog napona i formira fond od pet milijardi eura za izgradnju vjetroelektrana. Ovim se stvaraju pogodni uslovi za investicije biznis sektora u dalje inovacije. Njemačka željeznica, koja godiš-

nje preveze 1,9 milijarde putnika i čije potrebe za energijom pariraju Berlinu sa 3,2 miliona stanovnika, planira da do 2050. smanji emisije ugljen-dioksida na nulu. Uložila je 1,3 milijarde eura u 14 hidroelektrana, upravlja s dvije vjetroelektrane, a rješenje Berlinske glavne stanice, koja dva odsto svojih godišnjih potreba za energijom pokriva solarnim panelima postavljenim na staklenom krovu, biće primjenjeno na 5.700 željezničkih stanica u zemlji. Korišćenje čistih energija je dio biznis modela za većinu privatnog sektora u zemlji: Audi plaća dodatnu taksu kako bi se tokom željezničkog prevoza njegovih proizvoda koristila zelena energija.

Da li će sve slabija ekonomija Njemačke, sa rekordno niskom stopom rasta od 0,1 odsto u drugom kvartalu, u poređenju sa 1,5 odsto rasta u prvom, dovesti u pitanje njenu opredjeljenost za čistu energiju?

Globalni trendovi

Treći svjetski potrošač energije, Japan, najvjerovatnije će zatvoriti sva nuklearna postrojenja, koja zadovoljavaju 30 odsto ukupnih potreba za energijom. Oslobođanje gasova s efektom staklene bašte povećaće se za 16 odsto do 2013, cijene energije su skočile zbog uvoza ogromnih količina uglja, nafte i prirodnog gasa, a restrikcije su izvjesne.

Dok čeka dan kada će inženjeri poslati fosilna goriva u muzeje, ovaj region treba da ulaže u već razvijenu tehnologiju koja je isplativa i parira konvencionalnim izvorima

U kampanji za štednju energije, domaćinstva i poslovni subjekti smanjili su potražnju za 20 odsto u julu, dok je Elon Mask, vlasnik kompanije Tesla Motors, donirao 250.000 dolara za izgradnju solarne elektrane u gradu Soma. Međutim, bez paketa podsticajnih mjera s ciljem povećanja nezavidnog udjela od jedan odsto proizvodnje čiste energije, patriotizam i altruizam teško da mogu biti rješenje. Japan je već suočen sa oporavkom od martovskog zemljotresa i cunamija, povećanjem troškova za gorivo od 30 milijardi eura na godišnjem nivou, odlaskom poslovnih subjekata zbog sve većih cijena energije u zemlji, restrikcijama struje, deficitom u trgovinskoj razmjeni i ostavkom premijera Kana. Odgovor Japana na naftni embargo 1973. je bio paket investicija u energetska efikasnost i nuklearnu energiju. Sadašnja pozicija opet traži prilagođavanje nepredvidivoj situaciji: da li je Japan u stanju da iz ovoga izade kao predvodnik u inovacijama čiste energije?

Prosječni Amerikanac sve teže nalazi i zadržava dobro radno mjesto. Više od 90 odsto ukupnog broja radnih mjesta otvorenih od 1990. do 2008. pripada sektoru koji proizvodi robu i usluge za domaće potrebe i u kojem su vlada i farmaceutska industrija glavni poslodavci, sa 22 odnosno 16 miliona radnih mjesta. U sektoru čije robe i usluge mogu konzimirati potrošači i u zemlji i u inostranstvu je otvoreno mnogo manje radnih mjesta, ali je došlo do značajnog rasta dodate vrijednosti po zaposlenom, za skoro tri puta više nego što je to slučaj kod zaposlenog u drugom sektoru. To praktično znači veći lični dohodak, veće dividende i veći prihod od poreza. Danas po prvi put postoji nesklad između stopa rasta

Region Jadranskog mora po broju sunčanih sati na godišnjem nivou konkuriše liderima u Evropi, Rimu i Barseloni, a kontinentalni rečni slivovi nude ogroman potencijal za male i piko hidroelektrane

i zaposlenosti i to usljed sljedeća tri faktora: zemlje u razvoju stiču prednost u sektorima u kojima su SAD ranije bile u prednosti; veća primjena IT dovodi do gubitka radnih mjesta širom zemlje; značajno smanjenje potrošnje usporiće kreiranje novih radnih mjesta u sektoru gdje vlada prednjači kao poslodavac. Ovo kreira sve veći jaz između dohotka i zapošljavanja.

Republikanski predsjednički kandidati upućuju na klimatske promjene kao jedan od razloga za slabljenje ekonomije, navodeći da je Agencija za zaštitu životne sredine "ubica radnih mjesta u SAD". To čini nove investicije Bijele kuće pod demokratama, u razvoj čiste energije, manje politički prihvatljivim. Da li će opredijeljenost za obnovljive izvore energije postati kolateralna šteta polarizovanog političkog diskursa?

Energija regiona

Ako se uzmu u obzir navedeni globalni trendovi, gdje bi to vlade ovog regiona trebalo da ulažu?

Prvo, u energetska efikasnost. Mađarska planira da poveća energetska efikasnost u stambenom i javnom sektoru na 5,7 odsto ukupne površine godišnje, čime će otvoriti 131.000 novih radnih mjesta do 2020. Cetinje će, na primjer, ostvariti uštede od preko 100.000 eura godišnje na troškovima za energiju zahvaljujući renoviranju bolnice i Muzičke akademije, što predstavlja tek prvu fazu većeg projekta. EBRD tvrdi da je 100.000 puta jeftinije

uštedjeti jedan kilovat nego ga proizvesti. Jednostavno, radi se o novim radnim mjestima, manjoj količini štetnih gasova, boljem kvalitetu života, i većoj kupovnoj moći građana.

Drugo, pošto nema komparativnih prednosti u pogledu tehnoloških inovacija, ovaj region treba da ulaže u „Novake Đokoviće“ tehničkih nauka, IT i prirodnih nauka, i mogućnost da se oni uključe u timove stranih istraživača koji rade na inovacijama za budućnost: solarnim panelima na krovu automobila za napajanje motora, na primjer. Povraćaj na takvo ula-

ganje je višestruk. Kada klinici 22. vijeka budu čitali udžbenike istorije, možda naiđu na ime neke Crnogorke, Srbina ili Hrvatice, koji su doveli do zelene revolucije.

Treće, dok čeka dan kada će inženjeri poslati fosilna goriva u muzeje, ovaj region treba da ulaže u već razvijenu tehnologiju koja je isplativa i već parira konvencionalnim izvorima. Region Jadranskog mora po broju sunčanih sati na godišnjem nivou konkuriše liderima u Evropi, Rimu i Barseloni, a kontinentalni rečni slivovi nude ogroman potencijal za male i piko hidroelektrane kojima se decentralizuje proizvodnja energije, smanjuju gubici pri prenosu i distribuciji, energija dovodi do ruralnih oblasti i podstiče razvoj ekonomije na lokalnom nivou. ✕

Autorka je šefica sektora UNDP u Crnoj Gori za ekonomiju i životnu sredinu

Kaspersky®
Internet Security

KASPERSKY
ANTI-VIRUS

Za bezbednu plovidbu internetom
www.singi.rs 011 244 90 54